

چگونه جایزه امنیتی اسرائیل به بزرگ‌ترین موتور محرکه تکنولوژیک اسرائیل تبدیل شد؟

جایزه‌ای که همه چیزش محرمانه است!

فائزه کلایمی

در دل اورشلیم، جایی که تاریخ و امنیت رژیم صهیونیستی در هم تنیده‌اند، هر سال تابستان مراسمی محرمانه برگزار می‌شود که کمتر کسی از جزئیاتش خبر دارد. این مراسم، جایزه امنیتی اسرائیل است که در سال ۱۹۵۸ توسط دیوید بن گوریون، معمار رژیم صهیونیستی بنیان‌گذاری شده. بن گوریون در یک سخنرانی کوتاه اما تأثیرگذار در تل‌آویو گفت: «ما با تعداد سربازان نمی‌جنگیم، بلکه با مغزهای جنگیم». این جمله، نه فقط شعار، بلکه فلسفه‌ای بود که منجر به تأسیس جایزه امنیتی اسرائیل شد و به یکی از محرمانه‌ترین جوایز دفاعی رژیم تبدیل شد. این جایزه که به نام الیا هو گولومب، بنیان‌گذار هاگانا نام‌گذاری شده، هر سال به افراد، تیم‌ها و پروژه‌هایی تعلق می‌گیرد که سهم «قابل توجه و نوآورانه» در تقویت امنیت ملی اسرائیل دارند. تا سال ۲۰۲۵، بیش از ۱۰۳۲ فرد و ۱۸۳ پروژه این جایزه را دریافت کرده‌اند؛ اما جزئیات اکثر آن‌ها همچنان در سایه محرمانگی باقی مانده است.

ریشه‌های تاریخی: از رد یک دانشمند تا تأسیس یک سیستم ملی

داستان جایزه امنیتی اسرائیل با یک ناکامی آغاز می‌شود. در سال ۱۹۵۷ ناتان گولد بلوم، ویروس‌شناس برجسته اسرائیلی، برای جایزه اسرائیل نامزد شد؛ اما کمیته جایزه اسرائیل به دلیل ماهیت طبقه‌بندی نظامی تحقیقاتش در حوزه پزشکی دفاعی، نامزدی او را رد کرد. این رویداد بن‌گوریون را به فکر انداخت. او که از ابتدا بر «بترتی کیفی» اسرائیل در برابر دشمنان تأکید داشت، تصمیم گرفت جایزه‌ای اختصاصی برای دستاوردهای دفاعی ایجاد کند. در سال ۱۹۵۸ جایزه امنیتی اسرائیل رسماً تأسیس شد و به نام الیا هو گولومب، فرمانده هاگانا نام‌گذاری گردید.

اولین مراسم در سال ۱۹۵۸ برگزار شد و اولین برنده، عوزی گال، طراح تفنگ یوزی بود. این سلاح که با وزن کم، دقت بالا و قابلیت تولید انبوه طراحی شده بود، به سرعت به نماد نوآوری دفاعی اسرائیل تبدیل شد و در دهه‌های بعد در بیش از ۹۰ کشور استفاده شد. بن‌گوریون در آن مراسم گفت: «این جایزه به کسانی تعلق می‌گیرد که با شوق، خلاقیت و تعهد از ما دفاع می‌کنند؛ نه با شجاعت میدان نبرد، بلکه با نوآوری تکنولوژیک».

از آن زمان، جایزه به پروژه‌هایی مانند تانک مرکاوا (۱۹۷۸)، سیستم دفاع موشکی گنبد آهنین (۲۰۱۲)، ماهواره‌های جاسوسی اوفک-۱۶ (۲۰۲۲)، عملیات دزدیدن آرشو هسته‌ای ایران (۲۰۱۹)، عملیات سپر شمالی برای نابودی تونل‌های حزب‌الله (۲۰۱۹) و در سال‌های اخیر عملیات نظم نوین برای ترور شهید سید حسن نصرالله تعلق گرفت. این پروژه‌ها که اغلب سال‌ها پس از اجرا فاش می‌شوند، نشان‌دهنده عمق نفوذ جایزه در ساختار دفاعی اسرائیل است.

ساختار قانونی و نظارتی: قانون، بودجه و محرمانگی مطلق

جایزه امنیتی اسرائیل تحت قانون جوایز امنیتی ملی، مصوب کنست در سال ۱۹۵۷ اداره می‌شود. این قانون که در آرشو رسمی کنست موجود است، جایزه را به عنوان «بالاترین افتخار برای دستاوردهای امنیتی» تعریف می‌کند و آن را از مدال‌های شجاعت میدانی (مانند مدال‌های ارتش) متمایز می‌نماید. نظارت اصلی بر عهده وزارت دفاع رژیم است و مدیریت اجرایی توسط اداره توسعه تسلیحات و زیرساخت‌های فناوری - نهادی که پروژه‌های شرکت‌های دفاعی بزرگ مانند سیستم‌های دفاعی پیشرفته رافائل (Rafael Advanced Defense Systems)، البیت سیستم (Elbit Systems) و صنایع هوافضای اسرائیل (Israel Aerospace Industries) را هماهنگ می‌کند - انجام می‌گیرد.

بودجه سالانه جایزه به دلیل ماهیت محرمانه به طور رسمی اعلام نمی‌شود؛ اما بر اساس گزارش‌های غیررسمی در جزوالم پست و مصاحبه با مقامات سابق اداره توسعه تسلیحات و زیرساخت‌های فناوری، تخمین زده می‌شود بین ۵ تا ۸ میلیون شیکل (معادل ۱٫۳ تا ۲٫۱ میلیون دلار) باشد. این بودجه شامل هزینه‌های مراسم، جوایز نقدی و بودجه تحقیقاتی اضافی برای برندگان است. محرمانگی، اصل اساسی جایزه است. برندگان اغلب با یک معرفی می‌شوند، جزئیات پروژه‌ها

تا دهه‌ها طبقه‌بندی شده باقی می‌ماند و قرارداد محرمانگی مادام‌العمر با جریه ۱۰ میلیون شیکل در صورت نقض، برای همه برندگان الزامی است.

کمیته انتخاب: ترکیبی از تجربه نظامی، علمی و صنعتی

کمیته انتخاب، هسته مرکزی و محرمانه جایزه است. این کمیته توسط وزیر دفاع تأیید می‌شود و جلساتش در اتاق‌های امن در تل‌آویو برگزار می‌گردد. در سال ۲۰۲۵، اعضای کمیته شامل ۱- رئیس کمیته، ژنرال بازنشسته دورون الموزگ از فرماندهان ارتش رژیم، ۲- عضو علمی، پروفیسور شاولی خورب (Shaul Chorev)، رئیس مرکز تحقیقات سیاست و استراتژی دریایی دانشگاه حیفا، ۳- عضو عملیاتی، ژنرال بازنشسته امیر ابوالعافیا، رئیس سابق اداره برنامه ریزی ارتش، ۴- عضو صنعتی پروفیسور الی بیهم، مدیر سابق پروژه گنبد آهنین در رافائل، ۵- دبیر کمیته آشور واکسر، مدیر بخش جوایز در وزارت دفاع است. کمیته سالانه ۱۲ تا ۱۵ جلسه از ماه مارس تا مه برگزار می‌کند. تصمیمات با رأی‌گیری محرمانه و نیاز به اکثریت ۷۰ درصدی اتخاذ می‌شود. وزیر دفاع تنها کسی است که حق وتو دارد. مثلاً در سال ۲۰۲۵، اسرائیل کاتز از این حق برای افزایش تعداد جوایز از ۴ به ۶ استفاده کرد.

فرایند انتخاب: هفت مرحله دقیق و محرمانه

فرایند انتخاب جایزه در هفت مرحله انجام می‌شود و کاملاً محرمانه است. مرحله اول نامزدی داخلی پروژه هاست. سازمان‌های دفاعی پروژه‌های خود را پیشنهاد می‌دهند که شامل ۴۵ درصد از ارتش رژیم، ۲۰ درصد از موساد، ۱۵ درصد از شین‌بت، ۱۵ درصد از صنایع دفاعی و ۵ درصد از اداره توسعه تسلیحات و زیرساخت‌های فناوری است. مرحله دوم هر نامزدی گزارش ۵۰ صفحه‌ای طبقه‌بندی شده به همراه فیلم یا عکس عملیاتی (با سانسور) و تأیید فرمانده‌ای در سطح سرهنگ یا بالاتر ارسال می‌کند. در مرحله سوم غربال پروژه‌ها صورت می‌گیرد و پروژه‌های تکراری، بدون استفاده عملی در دو سال گذشته یا به هزینه بیش از ۵۰۰ میلیون شیکل بدون بازگشت امنیتی رد می‌شود. مرحله چهارم ارزیابی فنی توسط چهار تیم تخصصی (سلاح‌های تهاجمی، دفاع فعال، اطلاعات و سایبر، لجستیک و پشتیبانی) انجام می‌شود. امتیازدهی به پروژه‌ها از ۱۰۰ است که شامل نوآوری ۳۰ نمره، تأثیر عملی ۲۵، قابلیت گسترش ۲۰، ریسک‌پذیری ۱۵ و محرمانگی ۱۰ نمره است. سپس در مرحله پنجم آزمایش عملی صورت می‌گیرد. مثلاً در ۲۰۲۵، ناوگان زرهی ایثان در دره اردن با شبیه‌سازی حمله به حزب‌الله آزمایش شد و نجات ۱۲ سرباز در سناریوی واقعی را اثبات کرد. در مرحله ششم رأی‌گیری محرمانه صورت می‌گیرد که نیاز به اکثریت ۷۰ درصد است و نهایتاً مرحله هفتم تأیید نهایی توسط وزیر دفاع و اعلام محدود برندگان است. جزئیات طبقه‌بندی شده باقی می‌ماند و برندگان با یک معرفی می‌شوند.

محرمانگی در قلب اورشلیم: از مراسم اعطای پروژه‌ها

مراسم جایزه همیشه در تابستان (ژوئن تا سپتامبر) و در اقامتگاه ریاست جمهوری در اورشلیم برگزار می‌شود. در سال اخیر، مراسم در ۲۸ خرداد ۱۴۰۴ با حضور ۱۲۰ نفر انجام شد که شامل برندگان، خانواده‌هایشان، رئیس‌جمهور رژیم اسحاق هرتزوگ، وزیر دفاع اسرائیل کاتز، رئیس ستاد کل ایال زئیر و سران موساد و شین‌بت بود. طبق گزارش جزوالم پست و رسانه‌های دیگر جایزه امسال به دلیل عملیات طوفان الاقصی یا به تعبیر رژیم جنگ شمشیرهای آهنین، بیشترین تعداد برنده را داشت. شش پروژه به علاوه یک گواهی قدردانی شامل:

الف-۲۵: نجات ۳۷ گرگان در غزه تحت عنوان ناوگان زرهی ایثان که حامل پرسنل زره پوش چرخ‌دار ۸۸۸ است که برای نیروی پیاده نظام طراحی شده و امکان عملیات در سناریوهای جنگی بسیار تهدیدآمیز را فراهم می‌کند، متعلق به ادارات نظامی مسئول توسعه و تولید ارتش رژیم.

ب-۲۵: نظارت بر تونل‌های حماس با هواپیماهای جاسوسی شاولیت/اورون/عیثام متعلق به صنایع هوافضای رژیم.

ج-۲۵: عملیات ترور شهید سید حسن نصرالله تحت عنوان توانایی‌های منحصر به فرد با همکاری موساد و ارتش رژیم.

د-۲۵: درمان ۱۲۰ مجروح در ۷۲ ساعت با سامانه خون‌رسانی پزشکی متعلق به ارتش اسرائیل.

و-۲۵: سایبر-شیلد ۳: طرح خنثی‌سازی ۴ حمله سایبری ایران متعلق به یگان ۸۲۰۰.

ه-۲۵: ماهواره نانو با همکاری صنایع هوافضای رژیم و دانشگاه تکنیون جهت تصویربرداری ۱۰ سانتی‌متری از تأسیسات حساس است. همچنین گواهی قدردانی نیز به سیستم خون‌رسانی پزشکی تعلق گرفت. هر برنده مدال طلای ۱۸ عیار با حکاکی «برای امنیت اسرائیل» به علاوه گواهی امضا شده توسط رئیس‌جمهور و وزیر دفاع و جایزه نقدی طبقه‌بندی شده (تخمین ۱۰۰ تا ۵۰۰ هزار شیکل برای تیم) دریافت می‌کند.

مزایای غیرمالی این جایزه برای برندگان شامل ارتقای شغلی تضمینی، افزایش ۲۰ درصدی بودجه تحقیقاتی و توافق نامه عدم افشای مادام‌العمر است. مجموعاً می‌توان به این نتیجه رسید که جایزه امنیتی اسرائیل، یک برتری تکنولوژیک است که اسرائیل را در برابر هر تهدیدی، یک قدم جلوتر نگه می‌دارد. از بن‌گوریون که گفت «ما با مغزهای جنگیم» تا هرتزوگ که امنیت آینده را به همین مغزها گره زد، این جایزه سیستم ملی نوآوری دفاعی و ستون فقرات امنیت اسرائیل است. افزایش برندگان در ۲۰۲۵ نشان داد که برای رژیم در جنگ چند جبهه‌ای، نوآوری جزء ضروریات است، به همین جهت این جایزه بیش از یک مدال، یک سرمایه‌گذاری بلندمدت در مغزهای نخبه است.